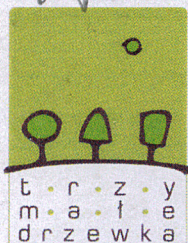

9397

PRACOWNIA ARCHITEKTURY KRAJOBRAZU

„TRZY MAŁE DRZEWKI”

mgr inż. **Natalia Maćków**

ul. M. Konopnickiej 25, 71-151 Szczecin

tel./fax. 91 4878212, kom. 602131262, e-mail: nmackow@post.pl

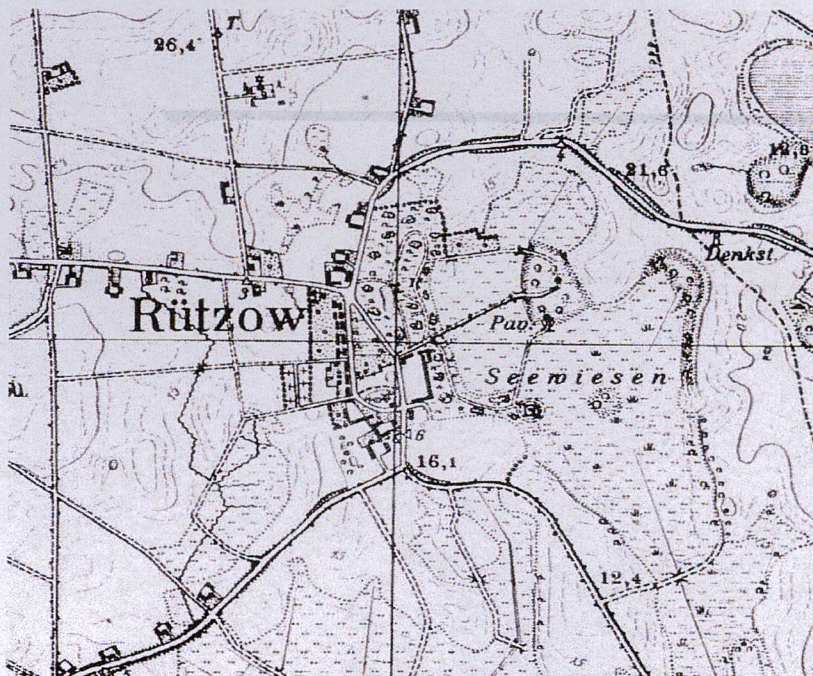
Temat

**Dokumentacja ewidencyjna
założenia przestrzennego**

PARK DWORSKI

RUSOWO

GMINA USTRONIE MORSKIE

Inwestor

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Szczecinie
ul. Wały Chrobrego 4
70 – 502 Szczecin

Autor

mgr inż. arch. krajobrazu **Natalia Maćków**

Miejsce

Szczecin

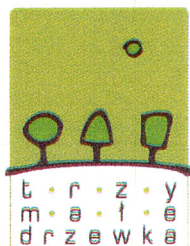
Data

Październik 2016 r.

PRAWA AUTORSKIE ZASTRZEŻONE

Projekt i rozwiązania w nim przyjęte podlegają ochronie prawnej
Ustawa o Prawie Autorskim i Prawach Pokrewnych z dnia 4 lutego 1994

PRACOWNIA ARCHITEKTURY KRAJOBRAZU

„TRZY MAŁE DRZEWKI”

mgr inż. **Natalia Maćków**

ul. M. Konopnickiej 25, 71-151 Szczecin

tel./fax. 91 4878212, kom. 602131262, e-mail: nmackow@post.pl

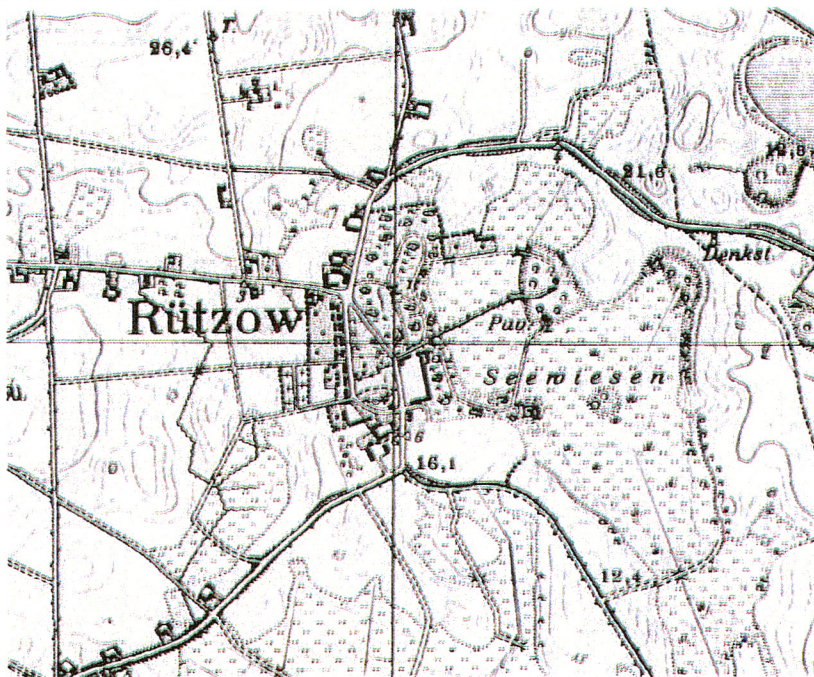
Temat

**Dokumentacja ewidencyjna
założenia przestrzennego**

PARK DWORSKI

RUSOWO

GMINA USTRONIE MORSKIE

Inwestor

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Szczecinie
ul. Wały Chrobrego 4
70 – 502 Szczecin

Autor

mgr inż. arch. krajobrazu Natalia Maćków

Miejsce

Szczecin

Data

Październik 2016 r.

PRAWA AUTORSKIE ZASTRZEŻONE

Projekt i rozwiązania w nim przyjęte podlegają ochronie prawnej
Ustawa o Prawie Autorskim i Prawach Pokrewnych z dnia 4 lutego 1994

METRYCZKA ZAŁOŻENIA PRZESTRZENNEGO

1.	Adres: miejscowość/ dzielnica, ulica, nr posesji RUSOWO/ RÚTZOW		gmina USTRONIE MORSKIE	województwo ZACHODNIOPOMORSKIE
2.	Nazwa parku aktualna wiejski		Nazwa parku dawna pałacowy	
3.	Rodzaj parku i stan jego zachowania Park w stylu angielskim z elementami romantycznymi Zachowany starodrzew oraz ogólna kompozycja parku.			
4.	Czas powstania i najważniejsze fazy przekształceń 2 poł. XIX w.		Autor Peter Joseph Lenné	
5.	Położenie parku W północno-wschodniej części wsi, przy drodze Strachomino -Dygowo			
6.	Powierzchnia parku ogółem 49,6 ha wód stojących 0,1 ha wód płynących 0,1 ha		Istniejące budynki - budynek gospodarczy - zabudowania mieszkalne	Cenny starodrzew - platan klonolistny 640 cm - jesion wyniosły 640 cm - kasztanowiec pospolity 500 cm - lipa drobnolistna 600; 570; 400 cm
7.	Użytkownik parku Gmina Ustronie Morskie – dz. 320/16 Lasy Państwowe – dz. 332/5 Agencja Nieruchomości Rolnych/ dzierżawa – dz. 320/18 Starostwo Kołobrzeskie – dz. 342			
8.	Nr i data rejestru parku nr 918 (Kl.IV-5340/9/76) z 30.11.1976 r.		Nr ewidencyjny działki zgodny z rejestrem gruntu Obręb Rusowo, dz. nr 320/16; 332/5; 320/18; 342	
9.	Istniejąca dokumentacja (data i autor)	Pomiar sytuacyjno-wysokościowy Mapa zasadnicza skala 1:1000	Inwentaryzacja zieleni brak	
		Studium historyczne brak	Dokumentacje branżowe, techniczne i ekspertyzy - Waloryzacja Przyrodnicza Gminy Ustronie Morskie – praca zbiorowa, Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin 2004 - Karta ewidencyjna parku i ogrodu , Wierzchowiecka K, w zbiorach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie, Koszalin, 1976 r.	
10.	Przeprowadzone renowacje Zagospodarowanie terenu jako ścieżka edukacyjna oraz mała architektura, wykoszenie części alejek			
11.	Metrykę sporządziła mgr inż. arch. krajobrazu Natalia Maćków		Data październik 2016 r.	

I. KRÓTKA ANALIZA HISTORYCZNA

1. EWOLUCJA UKŁADU PRZESTRZENNEGO

Pierwsze informacje o wsi Rusowo pochodzą z 1153 roku z dokumentu księcia Racibora. Na terenie wsi odkryto osadę z okresu wczesnej epoki żelaza. Podczas wykopalisk odnaleziono liczne groby, popielnice, ozdoby co wskazuje na to, iż prawdopodobnie przez te tereny przebiegał szlak bursztynowy.

Nazwa wsi Rusowo wywodzi się od koloru gleby, rus co oznaczało rudawy. Obecna nazwa Rusowo została usankcjonowana po Drugiej Wojnie Światowej, wcześniej natomiast obowiązywało niemieckie nazewnictwo Rützw.

Pierwotnie na obecnym terenie wsi znajdowało się pastwisko, w późniejszym okresie przekształcone jako majątek rycerski. Rusowo to przykład wsi o kształcie owalnicy, który od XII – XVIII wieku przez kilka następnych należała do rodziny Damitzów. Następnym właścicielem wsi został pruski oficer Von Muller, a w 1807 roku kupiec i konsul kołobrzeski Ernst Friedrich Samuel Schroder. Podczas jego władania wybudowano pałac mieszkalny, będący siedzibą rodu, oranżerię oraz grecką świątynię w lasku bukowym. W tym okresie powstała również wieża widokowa, która wyglądem przypominała wieżę zamku krzyżackiego. Została umiejscowiona na sztucznym wzniesieniu otoczonym fosą z wodą. Wówczas z inicjatywy żony właściciela majątku Charlotte Sophie Henriette powstał prawie 36 ha park zaprojektowany przez mistrza architektury krajobrazu Peter'a Joseph'a Lenné. Było to założenie o charakterze angielskim. W późniejszym okresie wprowadzano elementy parku romantycznego. W skład kompleksu wchodziły m.in. 2 stawy rybne. Na większym wybudowano sztuczną wysepkę i usytuowano posąg Neptuna. Przed wejściem do dworu znajdowała się fontanna z posągiem czapli, obsadzona kwiatami. Park porastały okazy egzotycznych drzew i krzewów takich jak platan, tulipanowiec, sosna wejmutka, cis pospolity. Trawniki na obszarze parku zajmowały duże powierzchnie, tworząc naturalne polany.

Podczas Drugiej Wojny Światowej dwór został ograbiony przez Rosjan. Następnie z uwagi na liczne zaniedbania oraz brak właściciela majątku, dwór oraz pozostałe budowle popadły w ruinę i z czasem zostały rozebrane.

2. DAWNE PLANY

- Rützw na mapie topograficznej z 1891 r., *Topographisch aufgenommen 1860 Degow, Messtischblatt 2359 Planzeiger 1:25000*

3. ŹRÓDŁA OPRACOWANIA

- Śmigielski R., Przewodnik Po Gminie Ustronie Morskie, wyd. Pasadena, Kołobrzeg 2008 r.
- Manfred V., Das Kolberger Land Seine Städte Ein pommersches Heimatbuch, Husum 1999

- Praca zbiorowa, Waloryzacja Przyrodnicza Gminy Ustronie Morskie, Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie, Szczecin 2004
- Wierzchowiecka K., Karta ewidencyjna dworu, w zbiorach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie, Koszalin, 1976 r.

II. CHARAKTERYSTYKA STANU ISTNIEJĄCEGO

1. UKŁAD PRZESTRZENNY

Wieś Rusowo położona jest w gminie Ustronie Morskie pomiędzy wsiami Kukinia i Strachomino oddalona od Ustronia Morskiego o ok. 8 km w kierunku południowym. Wieś otoczona jest przez pola uprawne, łąki oraz tereny podmokłe, w okolicy brak dużych kompleksów leśnych.

Park położony jest we wschodniej części wsi na działkach ewidencyjnych o numerach 320/16, 320/18; 332/5, 342 obręb Rusowo, do którego prowadzą dwie drogi gminne o nawierzchni asfaltowej. Istnieją dwa wejścia do parku wychodzące bezpośrednio na drogę. Jedno główne, oznaczone poprzez bramę wjazdową, znajduje się tuż przy stawie, kolejne wejście mieści się przy fundamentach dworu. Oba wejścia do parku zachowały historyczny układ.

Pierwotne granice parku są nadal czytelne i całkiem dobrze zachowane. Jedynie we wschodniej części założenia, w wyniku podziału wtórnego terenu, są zatarte i zagospodarowane poprzez współczesną zabudowę mieszkalną. Od strony zachodniej granicę stanowi droga wiejska, o przebiegu historycznym. Teren otoczony jest przez pola uprawne i zabudowania wiejskie. W granicach aktualnego parku istnieje staw oraz tereny podmokłe, utrudniające dostęp do części wschodniej m.in. lasu bukowego z ruinami świątyni. Przez park przepływa również potok oraz kanał odprowadzający wodę ze stawu. Drugi staw znajduje się obecnie na terenach prywatnych.

Większość budynków wchodzących w skład majątku popadła w ruinę. Układ alejek parkowych zachował się tylko fragmentarycznie. Na terenie parku pozostały schody prowadzące do dworu, fundamenty oraz budynek gospodarczy, o wątpliwej wartości historycznej. Obecnie możemy zauważyć jedynie pozostałość fundamentów rzeźby znajdującej się w stawie przy wejściu do parku. Fontanna przed pałacem uległa całkowitemu zniszczeniu. Częściowo zachowała się ceglana wieża widokowa, z której pozostała jedna ściana. W lesie bukowym, w którym znajdowało się świątynia grecka odnaleźć można już tylko pozostałości fundamentów.

Zagospodarowanie parku ogranicza się do wytyczenia ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej. Utworzono tablice informacyjne, kosze na śmieci, ławy piknikowe oraz ławki parkowe. Oznaczono główne wejście do parku po przez bramę wjazdową.

Park jest bardzo zaniedbany, pierwotny układ funkcjonalno – przestrzenny jest nieczytelny. Istniejące aleje mają charakter dzikiej ścieżki parkowej. Zieleń oprócz wykoszenia części ścieżek pozbawiona jest bieżącej pielęgnacji, starodrzew jest w średnim stanie zdrowotnym. Staw jest zamulony i zanieczyszczony.

2. SKRÓCONA INWENTARYZACJA ROŚLIN

Na terenie parku rozpoznano następujące gatunki drzew i krzewów:

DRZEWA IGLASTE:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1.	Daglezja zielona	<i>Pseudotsuga menziesii</i>
2.	Świerk pospolity	<i>Picea abies</i>

DRZEWA LIŚCIASTE:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
3.	Buk pospolity	<i>Fagus silvatica</i>
4.	Dąb szypułkowy	<i>Quercus robur</i>
5.	Grab pospolity	<i>Carpinus betulus</i>
6.	Grusza pospolita	<i>Pyrus communis</i>
7.	Jesion wyniosły	<i>Fraxinus excelsior</i>
8.	Kasztanowiec pospolity	<i>Aesculus hippocastanum</i>
9.	Klon jawor	<i>Acer pseudoplatanus</i>
10.	Klon pospolity	<i>Acer platanoides</i>
11.	Lipa drobnolistna	<i>Tilia cordata</i>
12.	Platan klonolistny	<i>Platanus x hispanica</i>
13.	Robinia biała	<i>Robinia pseudoacacia</i>
14.	Wierzba biała	<i>Salix alba</i>

KRZEWY LIŚCIASTE:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
15.	Bez czarny	<i>Sambucus nigra</i>
16.	Leszczyna pospolita	<i>Corylus avellana</i>
17.	Śnieguliczka biała	<i>Symphoricarpos albus</i>

PNĄCZA:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
18.	Bluszcz pospolity	<i>Hedera helix</i>

OKAZY DENDROLOGICZNE NA TERENIE PARKU:

Lp.	Gatunek	Obwód pnia [cm]
1.	Buk pospolity	300; 470
2.	Dąb szypułkowy	400; 390
3.	Grusza pospolita	210
4.	Jesion wyniosły	640
5.	Platan klonolistny	640
6.	Kasztanowiec pospolity	200-300; 410; 330; 522; 500; 400
7.	Klon jawor	305
8.	Lipa drobnolistna	450; 470; 300; 400; 600; 400; 390; 270; 270; 570
9.	Świerk pospolity	275

DRZEWA W ALEI:

Lp.	Gatunek	Zakresy obwodów pnia [m]	Liczba sztuk gatunków
1.	Kasztanowiec pospolity	od 200 do 300	26
2.	Kasztanowiec pospolity	od 120 do 205	27
3.	Świerk pospolity	od 180 do 270	6
4.	Grab pospolity	od 170 do 255	6
5.	Dąb szypułkowy	d 200 do 350	8

ZADRZEWIENIA PARKOWE

Tkanka parku, wypełniona jest podrostem samosiewów w różnym wieku oraz grupami krzewów. Runo parkowe ma charakter synantropijny w którym przeważają pokrzywy i niekoszona trawa. Z historycznych nasadzeń zieleni parkowej pozostało wiele dorodnych okazów drzew o charakterze pomnikowym. Podczas inwentaryzacji nie stwierdzono wcześniej występujących gatunków, takich jak: tulipanowiec amerykański, sosna wejmutka i cis pospolity.

Górne piętro tworzą gatunki rodzime, gdzie drzewa iglaste stanowią niski procent całości zadrzewienia. Starodrzew zlokalizowany jest w pobliżu stawu oraz w północnej części parku, jak również częściowo przy dawnym dworze.

Oprócz zadrzewień część parku zajmują łąki. Największe z nich znajduje się przy rzece (oznaczona na mapie „B” o powierzchni ok. 6000 m²) na północ od stawu

i głównego wejścia (oznaczona na mapie „A” o powierzchnia ok. 806 m²) gdzie częściowo porośnięta jest przez drzewa owocowe oraz kolejna na wschód od wejścia przy drodze z betonowych płyt (oznaczona na mapie „C” o powierzchni ok 810 m²).

Zaniedbania w pielęgnacji nasadzeń parku powodują liczne wypadły starych i chorych drzew (przykładem jest martwy okaz jesionu wyniosłego o obwodzie 640 cm). Część drzew na terenie parku wymaga wykonania cięć sanitarnych w koronach drzew, a także prowadzenia działań zapobiegających skutkom ataku szrotówka kasztanowcowiaczka.

Na terenie parku rosną liczne stare drzewa w tym kilka ciekawych okazów dendrologicznych. Podczas szkiełowej inwentaryzacji drzewostanu stwierdzono występowanie 25 drzew o wymiarach pomnikowych, aleję kasztanowców wzdłuż drogi, aleję grabów przy granicy parku oraz rzędowe nasadzenia dębów szypułkowych i kasztanowców pospolitych przy wieży. Najbardziej wartościowymi drzewami są, m.in.: platan jesionolistny o obwodzie 640 cm, jesion wyniosły o obwodzie 640 cm, dąb szypułkowy o obwodzie 390 cm, kasztanowce pospolite o obwodach 500, 400 i 522 cm, lipy drobnolistne o obwodach 450, 470 i 570 cm, klon jawor o obwodzie 350 cm oraz buk pospolity o obwodzie 470 cm według załączonej tabeli.

Wzdłuż drogi rosną w rzędzie kasztanowce pospolite tworzące monogatunkową aleję. Najstarsze okazy datuje się na wiek ok. 100 lat. Na wschód od głównego wejścia do parku aleja zanika, obserwuje się tam liczne wypadły.

Stan zdrowotny alei ocenia się na średni, co wynika z ataku szrotówka kasztanowcowiaczka. Należy zatem przewidzieć ochronę przed szkodnikiem. W niektórych przypadkach konieczne są zabiegi zabezpieczające próchniejące konary i ubytki w pniach drzew.

3. ANALIZA STOPNIA ZACHOWANIA UKŁADU ZABYTKOWEGO

- Dostępne materiały historyczne nie pozwalają jednoznacznie określić pierwotnego układu założenia, ponieważ w skład założenia parkowego wchodziły łąki.
- Pierwotny układ funkcjonalno-przestrzenny parku jest czytelny. Datuje się go na połowę XIX w. Zatarty jest historyczny układ alejek.
- Aktualna powierzchnia parku nie pokrywa się z dawną powierzchnią założenia.
- Zbiornik wodny, ozdobny element parku, jest zamulony i zanieczyszczony.

- Podstawowy skład gatunkowy drzew nie uległ zmianie jednak brak w drzewostanie okazów obcego pochodzenia.
- W wyniku zaniedbania prac pielęgnacyjnych w drzewostanie, starodrzew charakteryzuje się średnim stanem zdrowotnym.
- W runie parkowym, pojawiły się oraz rozrosły liczne samosiewy drzew i krzewów.
- Zachowała się aleja z kasztanowca pospolitego wzdłuż drogi, występują w niej nieliczne ubytki drzew.

4. ROLA OBIEKTU W KRAJOBRAZIE

4.1. Zurbanizowanym

Park stanowi naturalną oazę zieleni wśród okolicznych pól. Park stanowi osłonę zabudowań wsi przed wiatrem oraz zanieczyszczeniami. Jest również miejscem spacerów mieszkańców i turystów.

4.2. Naturalnym

Rola parku jest znacząca dla krajobrazu, który jest ubogi w lasy, jak również ma duże znaczenie dla mikroklimatu. Zadrzewienie stanowi ochronę domostw oraz pól przed wiatrami. Park jest również miejscem bytowania zwierzyny leśnej m.in. dzików, odpowiednie warunki dają możliwość osiedlania się ptaków, płazów oraz owadów. Staw, cieki wodne oraz liczne tereny podmokłe wpływają dodatnio na regulację stosunków wodnych.

III. WNIOSKI dotyczące:

1. GRANICY OCHRONY KONSERWATORSKIEJ w zakresie:

1.1. Ochrony układu parku

Należy objąć ochroną przez wpis do rejestru zabytków działki:

- całkowicie działki nr 320/16; 332/5; 342 o powierzchni 49,6 ha

1.2. Ochrony ekologicznej

Należy objąć ochroną przez wpis do rejestru zabytków działki nr 320/16; 332/5; 342 o powierzchni 49,6 ha

1.3. Ochrony kompozycji widokowej

Należy objąć ochroną przez wpis do rejestru zabytków aleję drzew o długości ok. 500 m zlokalizowaną wzdłuż drogi wiejskiej

Należy zachować historyczny układ kompozycyjny parku.

2. EWENTUALNEJ ZMIANY DOTYCHCZASOWEGO SPOSOBU UŻYTKOWANIA

Wnioskuję się o:

- Scalenie działek i wydzielenie jednej działki w granicach obecnego parku,
- Utrzymanie funkcji terenu jako parku wiejskiego,
- Zakaz wprowadzania zabudowy nie związanej z funkcjami parkowymi,

3. ZAKRESU RENOWACJI

Wnioskuję się o:

- Wytyczne konserwatorskie dotyczące parku;
- Opracowanie szczegółowej dokumentacji Inwentaryzacji drzew;
- Opracowanie szczegółowej dokumentacji prac pielęgnacyjnych w drzewostanie;
- Wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych drzew i krzewów.
- Prowadzenie prac pielęgnacyjnych runa parkowego, poprzez regularne koszenie podszytu i trawy.
- Przeprowadzenie prac renowacyjnych stawu.
- Wyznaczenie ścieżek prowadzących do wieży widokowej oraz lasu bukowego według historycznego układu.
- Rekonstrukcja posągu Neptuna na stawie.

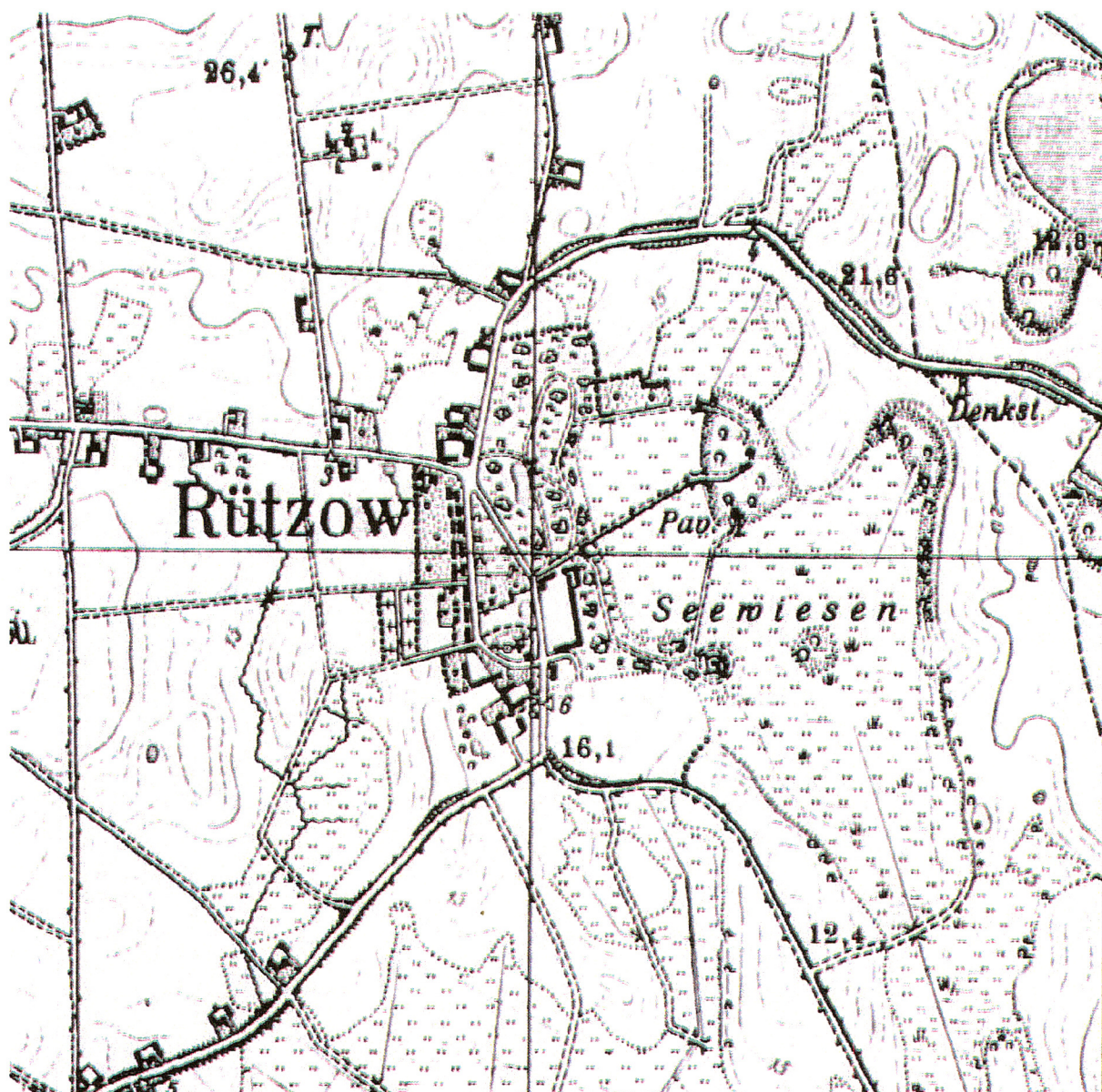
Wskazane jest:

Opracowanie całościowego projektu rewitalizacji parku.

4. MATERIAŁY HISTORYCZNE

IV. MATERIAŁY HISTORYCZNE

Rysunek 1 Topographische Karte 1:25000 (1860 Degow) z 1891 r.

Fot. 1 Widok na dwór i fontannę źródło materiały Gminy Ustronie

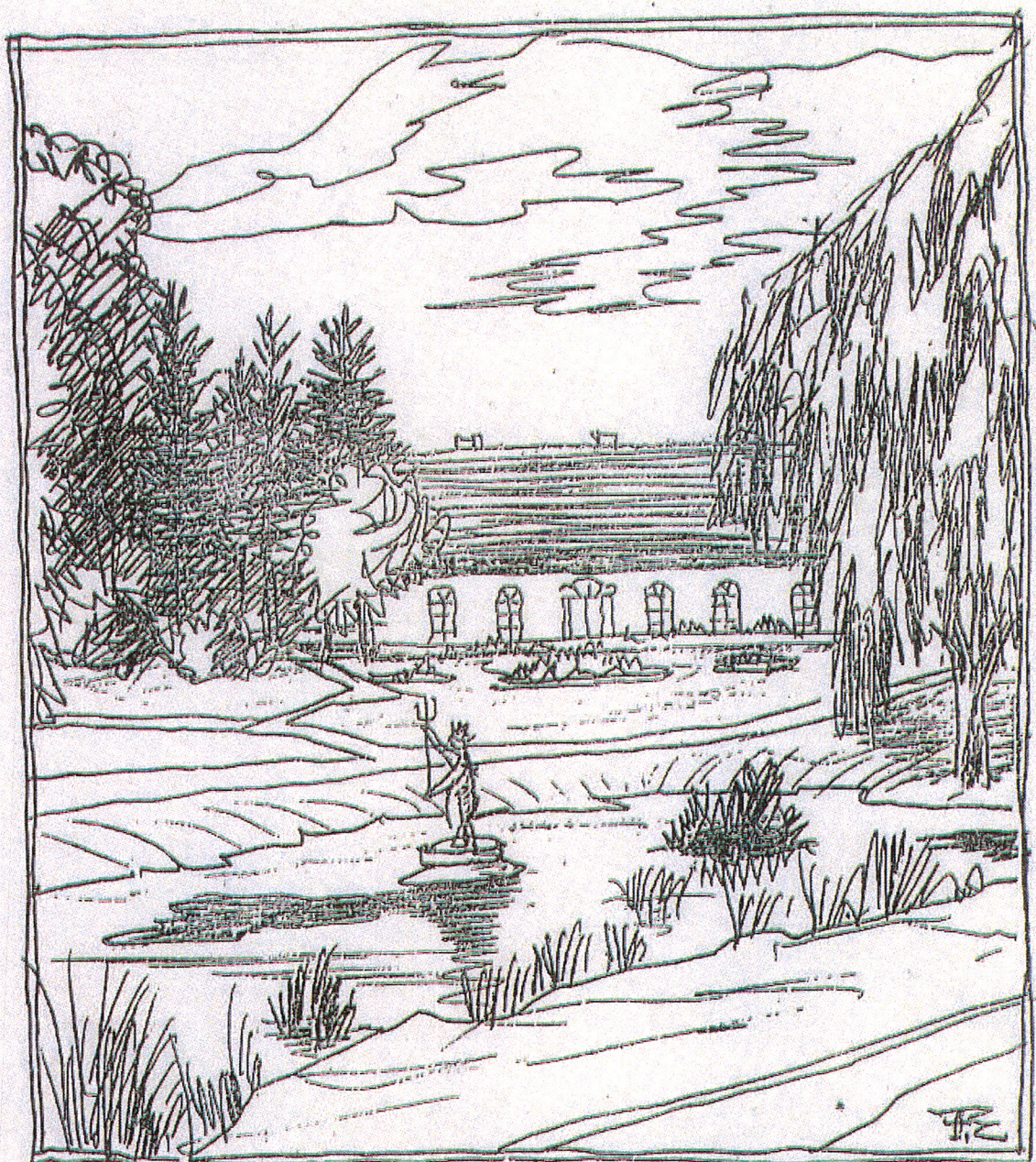

Fot. 2 Widok na dwór źródło Internet

Rysunek 2 Widok na wieżę źródło Biblioteka Gminna

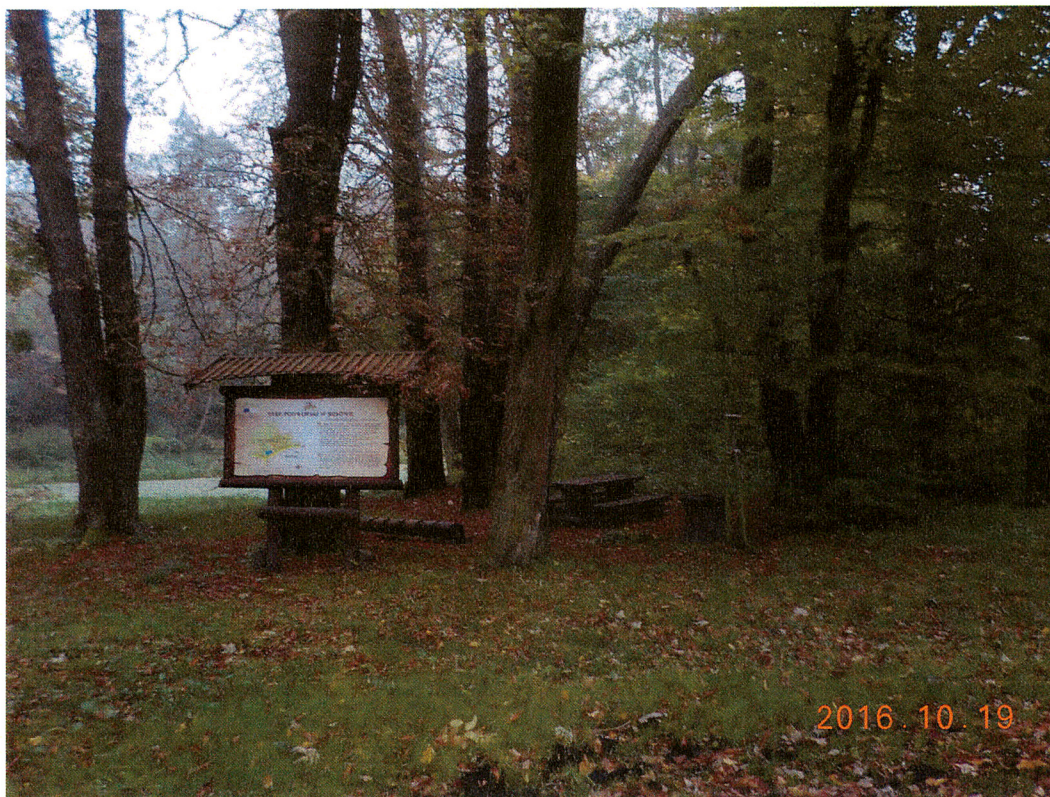

1. Gut Rützow =

Rysunek 3 Widok na staw z posągami Neptuna

V. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Fot. 1. Wejście do parku

Fot. 2. Staw z pozostałością fontanny od strony głównego wejścia do parku

Fot. 3. Cenny okaz platanu klonolistnego „Antoni”

Fot. 4. Widok stawu od strony południowej

Fot. 5. Pozostałości fontanny na stawie

Fot. 6. Zabudowania gospodarcze

Fot. 7. Betonowa droga prowadząca do zabudowań mieszkalnych

Fot. 8. Zabudowania mieszkalne w południowej części parku

Fot. 9. Ruiny wieży widkowej

Fot. 10. Widok na teren podmokły w pobliżu wieży widkowej

Fot. 11. Główne wyjście z parku

Fot. 12. Polana „C”

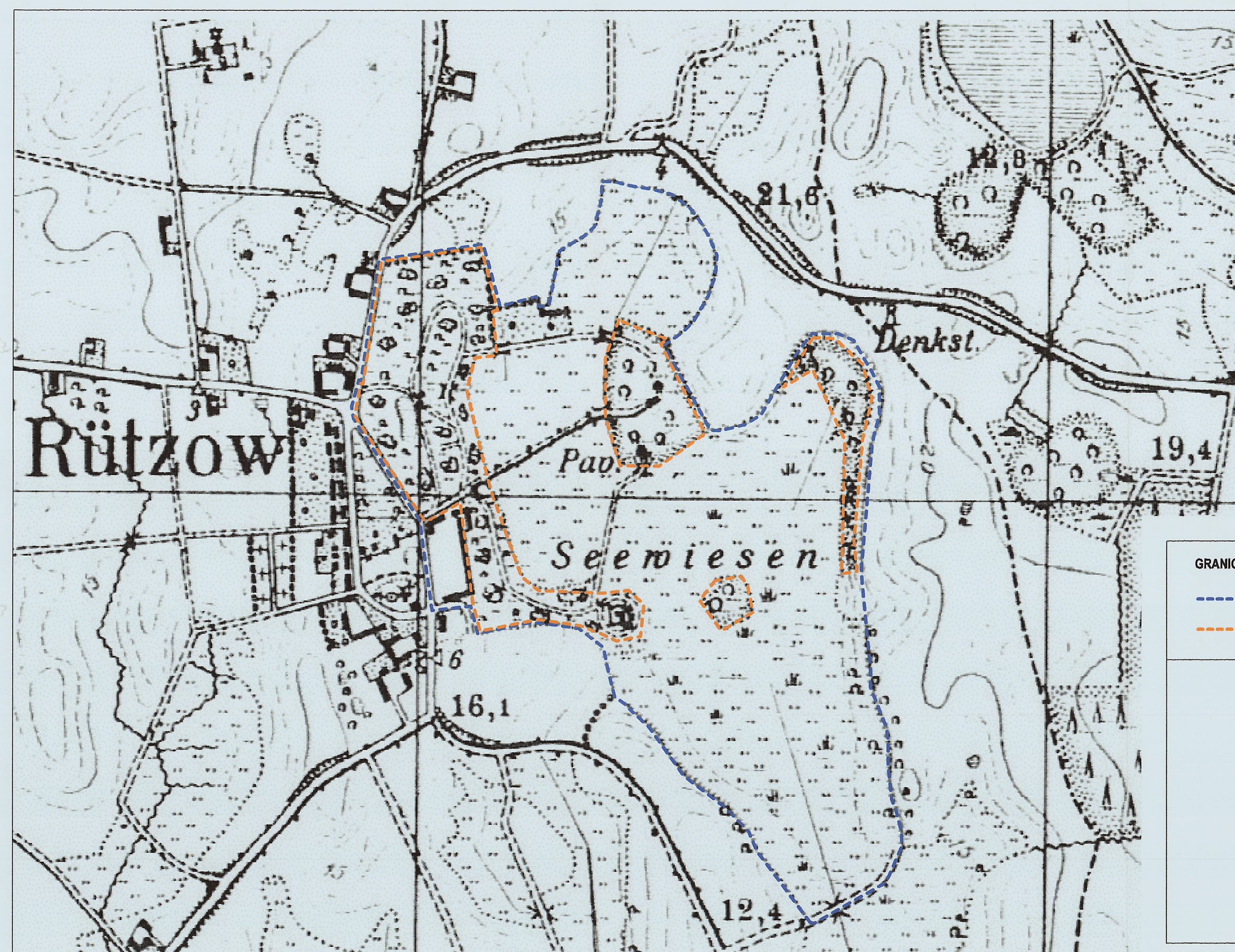

GRANICE PARKU

- historyczna granica założenia parkowego
- historyczna granica starodrzewu

MAPA HISTORYCZNA Z 1860 r.

PARK DWORSKI

RUSOWO

GMINA USTRONIE MORSKIE

X.2016